

Pääkaupunkiseudun sosiaalisen kuntoutuksen kartoituksen alustavia tuloksia

Tytti Hytti ja Rosa Hossain-Karhu, Socca

Socca

Pääkaupunkiseudun
sosiaalialan osaamiskeskus

6.6.2022

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN KARTOITUS

TEEMAT

- Sosiaalisen kuntoutuksen järjestäminen ja nykytila pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla
- Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden tuen tarpeet ja hyvinvoinnin profiilit empiirisessä aineistossa
- Yhteistyö eri toimijoiden välillä asiakkaan polulla, kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen(L 30.12.2014/1301, Sosiaalihuoltolaki, 17 §, k. 2)
  - sosiaalinen kuntoutus on osa monialaista kuntoutusjärjestelmää ja sitä on toteutettava tiiviissä yhteistyössä muun kuntoutuksen kanssa.

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN KARTOITUS

TEEMAT

- Asiakaspolun vaiheet sosiaalisessa kuntoutuksessa ja asiakkaan osallisuutta ja sosiaalista toimintakykyä vahvistava sosiaalinen kuntoutus; toimivia ratkaisuja ja kehittämistarpeita
  - sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen(L 30.12.2014/1301, 17 §, k. 1)
  - tehostettu yksilötyö, valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan(L 30.12.2014/1301,17 §, k. 3)
  - ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin (L 30.12.2014/1301, 17 §, k. 4)

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN KARTOITUS – OSALLISTUJAT

Tiedonkeruussa on ollut mukana yhteensä
92 asiantuntijaa

Aikuissosiaalityöstä,
sosiaalisesta kuntoutuksesta,
päihde- ja mielenterveys-
palveluista, HUS Psykiatriasta,
Helsingin Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus-
hankkeesta,
pääkaupunkiseudun
Työkykyohjelman hankkeista
sekä Helsingin ja Espoon
maahanmuuttajapalveluista.

Järjestöistä: Espoon
mielenterveysyhdistys Emy ry,
Kalliolan Kohtaamispaikka
Askel, HyTe ry ja Tieto- ja
tukipiste Tiltti.

Kokemusosaajia
KAP Vantaan
kokemusasiantuntijapankista,
Espoon kokemusasiantuntija-
verkostosta ja Helsingin
kehittäjäasiakkaita

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN KARTOITUS – AINEISTO

AINEISTO V. 2021-2022

KUNTIEN TYÖNTEKIJÖIDEN JA KOKEMUSOSAAJIEN FOKUSRYHMÄHAASTATTELUJA (yhteensä 6 tilaisuutta)	Yhteensä 50 osallistujaa
HUS PSYKIATRIAN SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN FOKUSRYHMÄHAASTATELU	Osallistujamäärä 4 sosiaalityöntekijää
PÄÄKAUPUNKISEUDUN TYÖPAJAT SOTE-TYÖNTEKIJÖILLE JA KOKEMUSASIAANTUNTIJOILLE (yhteensä 7 tilaisuutta)	Yhteensä n. 85 osallistujaa
ASIAKKAIDEN TEEMAHAASTATELUT	8 asiakasta
AIKUISVÄESTÖN HYVINVOINTIMITTARI JA TAUSTATIETOKYSELY	N = 48 Helsingin ja Vantaan sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaita

MIKSI SOSIAALISTA KUNTOUTUSTA?

- Rosa Hossain-Karhu ja Tytti Hytti, Socca

A photograph of gardening tools and plants on a grassy surface. In the foreground, there are two pairs of gloves: one pair is brown leather and the other is white with a colorful floral pattern. Behind them are several small black plastic pots, a blue watering can, and a silver shovel. In the background, there is a larger pinkish-brown pot containing a green plant. The entire scene is set on a lush green lawn.

Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden itsearvioitu hyvinvointi

Asiakasprofiilit ja tuen tarpeet

SELVITYS SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN ASIAKKAIDEN HYVINVOINNISTA

- Selvityksessä tarkasteltiin sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden itsearvioitua hyvinvointia Aikuisväestön hyvinvointimittarin ja taustatietolomakkeen avulla
- Mittari tuottaa tietoa vastaajan hyvinvoinnista (olosuhteet, koettu merkitys) yhdeksällä eri ulottuvuudella, yht. 27 osamuuttujaa/ kysymystä
- Mittarin skaala: tuottaa hyvinvointia/ neutraali/ tuottaa pahoinvointia. Kertynyt aineisto (n=48) peräisin kahdesta kunnasta.
- Ei satunnaistettua otantaa; vieraskieliset pääsääntöisesti eivät osallistuneet
- Kaksi mittausta noin 6 kk välein, tuloksissa mukana ensimmäiset mittaukset

Vastaajien hyvinvointiprofiilit

Hyvinvointiprofiili A

Ikäryhmät: 18-61+

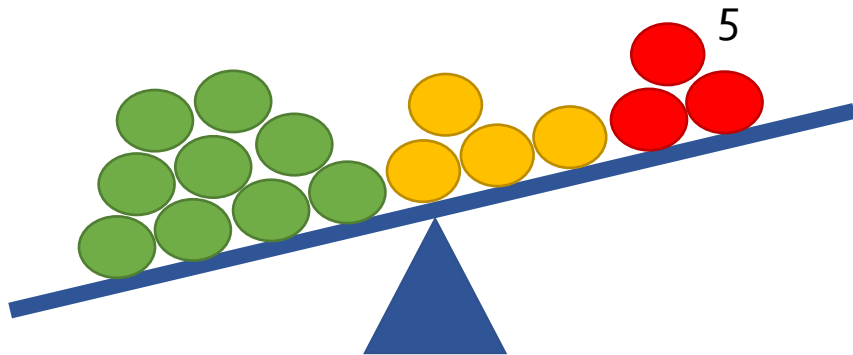
Yleisin ikäryhmä: **18-24**

Mies 54% Nainen 46%

Yksinasuva: 64%

Työtön (43%) Opiskelija (21%)

Kuntoutuja/sairaslomalla; Eläkkeellä;
Töissä

Hyvinvointiprofiili B

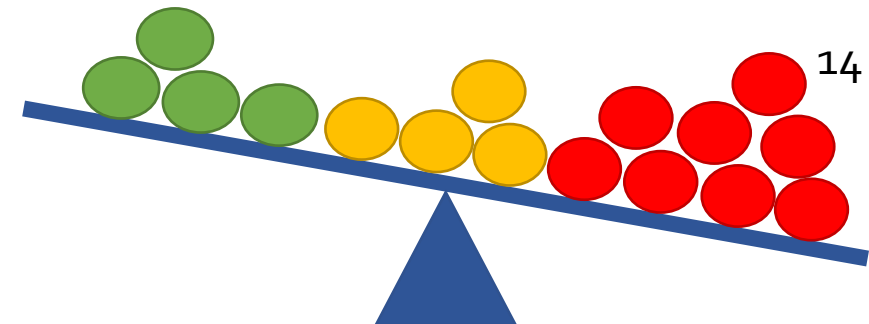
Ikäryhmät: 18-61+

Yleisin ikäryhmä: **49-54**

Mies 67% Nainen 33%

Yksinasuva: 78%

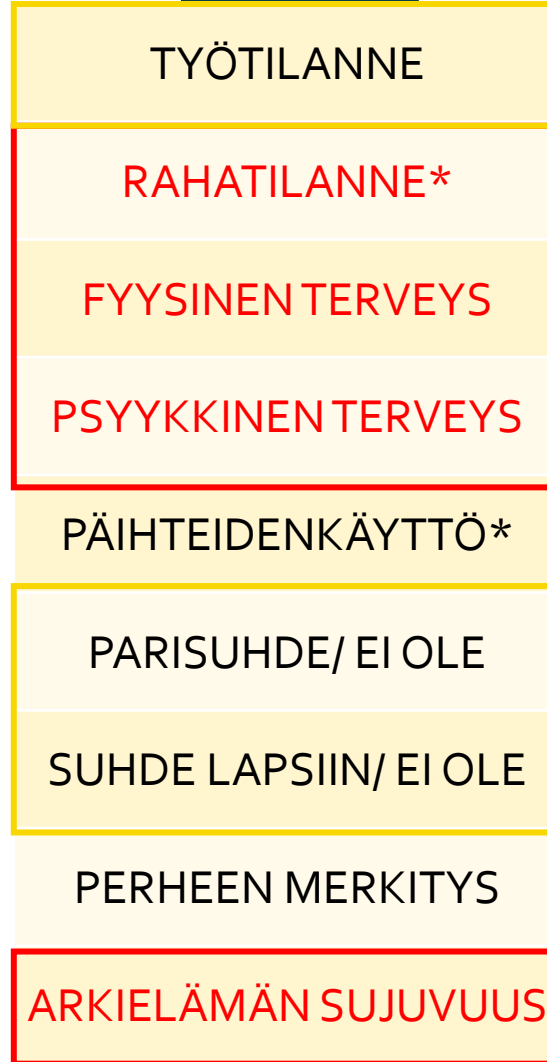
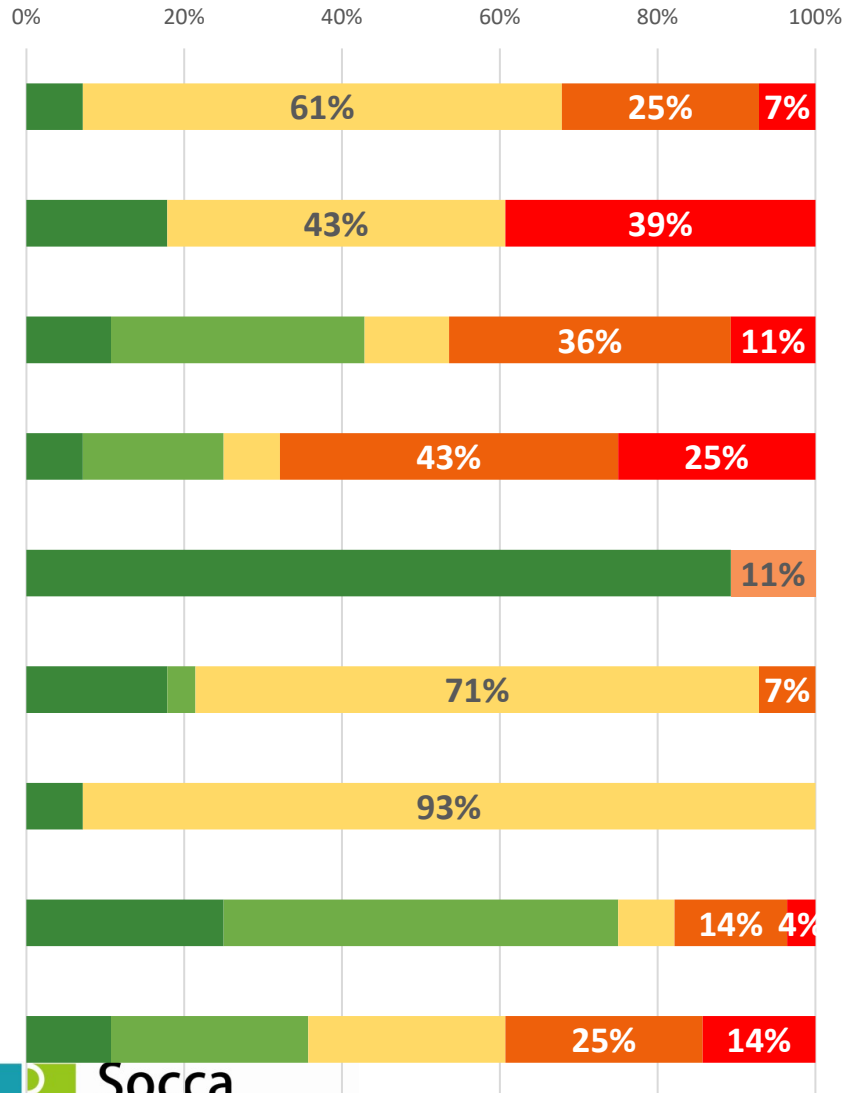
Työtön (78%) Eläkkeellä (22%)

Yli 42-vuotias, työtön tai eläkkeellä **1:1**

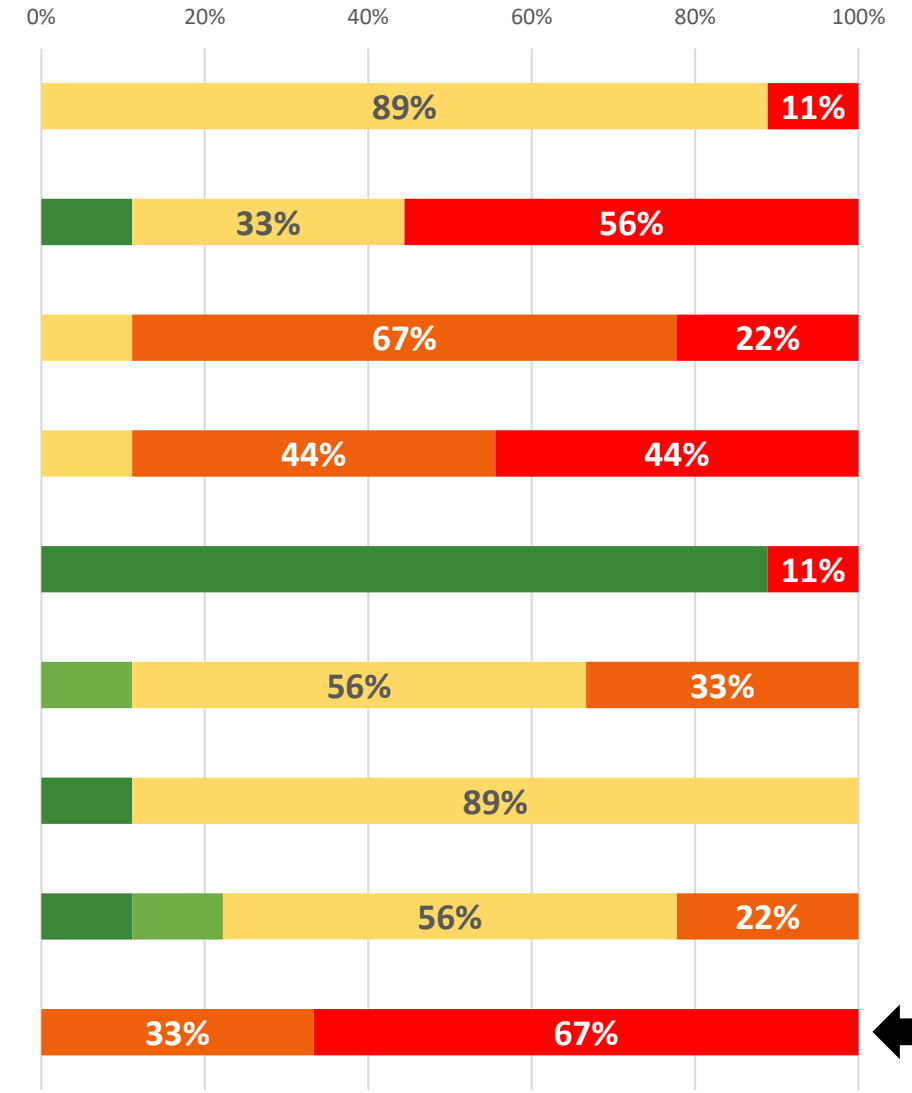
Alle 42-vuotias, työtön tai eläkkeellä **3:1**

Hyvinvointiprofiili A

*3-portainen asteikko

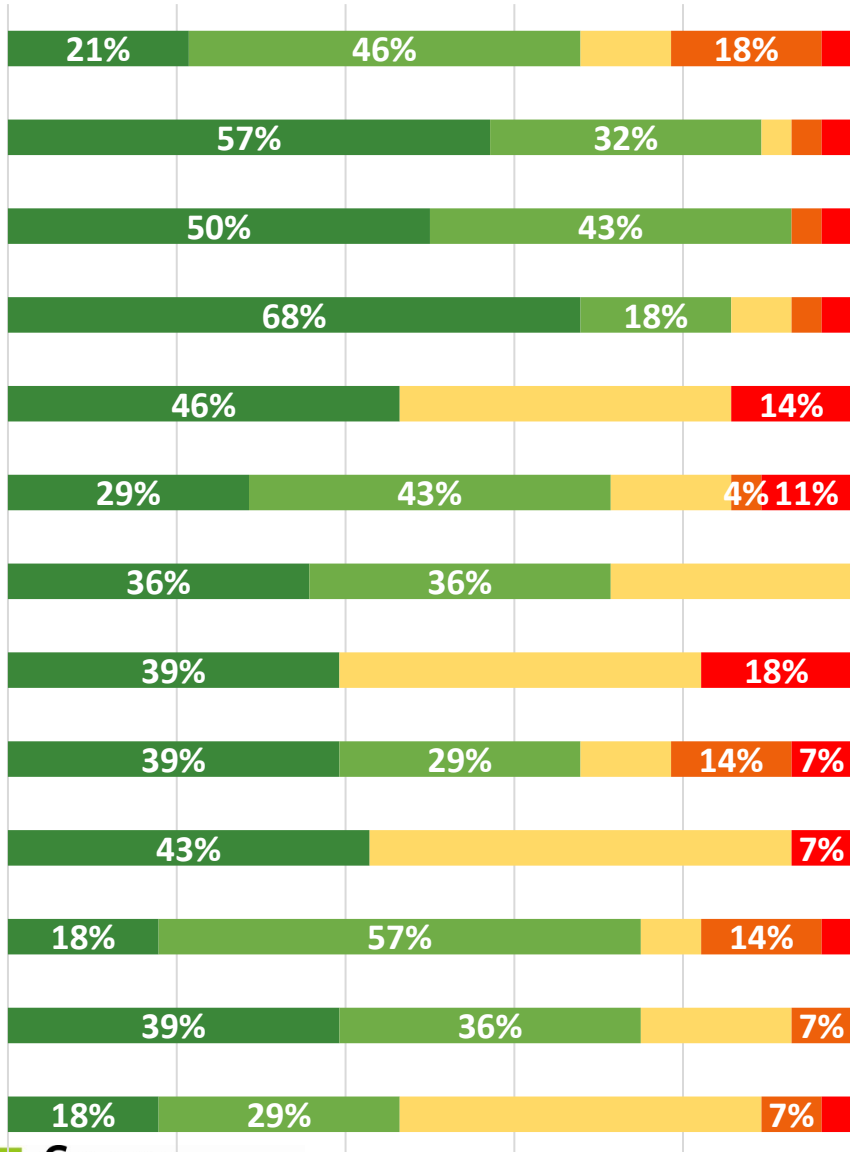
Hyvinvointiprofiili B

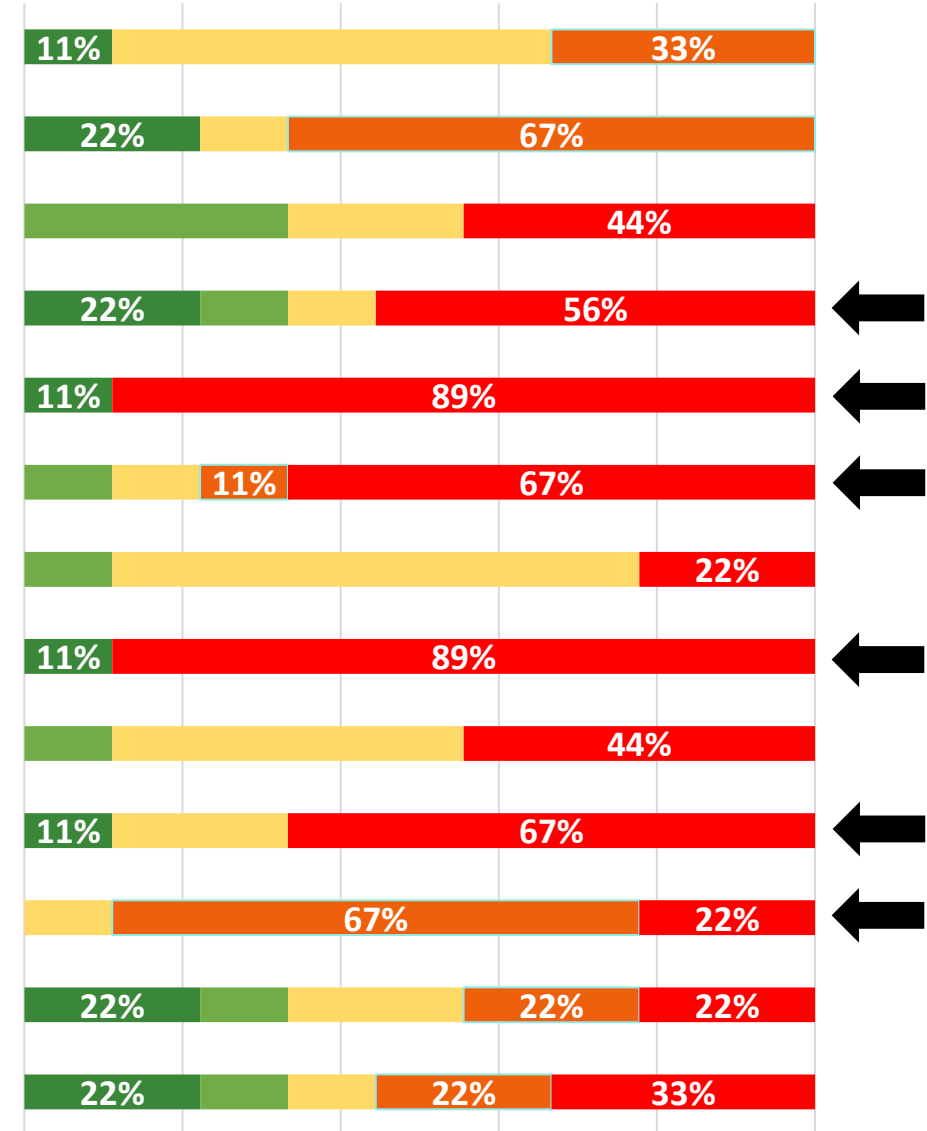
Vastausjakauma, % ryhmän vastaajista

Hyvinvointiprofiili A

Hyvinvointiprofiili B

*3-portainen asteikko

Vastausjakauma, % ryhmän vastaajista

Itsearvioiden perusteella vastaajat on pääosin jaoteltavissa

- **suppean/ kevyen tuen** tarpeessa oleviin asiakkaisiin (profiili A)
  - Yksilöllinen, kohdennettu ennaltaehkäisevä tai ylläpitävä tuki esimerkiksi taloudellisen tilanteen vahvistamiseen, sujuvan arjen ylläpitämiseen tai mielenterveyden/ toimintakyvyn tukemiseen tarvittaessa muiden palvelujen rinnalla; sekä
- **laaja-alaisen/ erityisen tuen** tarpeessa oleviin asiakkaisiin (profiili B)
  - Tuetaan asiakasta eri tavoin rakentamaan sosiaalista hyvinvointia ja osallisuutta taloudellisesta niukkuudesta riippumatta. Autetaan aktiivisesti hyödyntämään muita palveluja tarpeen ja valmiuksien mukaan.

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN ASIAKKAIDEN MONIALAISET TUENTARPEET

- Elämän haasteet ovat usein pitkittyneet ja hankalastikin kasautuneet, taustalla vaikeita elämäkokemuksia
- Monilla niukka toimeentulo ja velkaantumista
- Eri asteiset mielenterveysongelmat korostuvat, osalla neurologisia haasteita
- Tarve verkostotyölle muiden toimijoiden kanssa
- Erilaisia asiakastyyppejä:
  - Vaikea mielenterveyden sairaus, jolloin pitkäkestoinen tuen tarve ja kotiin vietävän tuen tarve on kasvanut
  - Pitkään työelämän ulkopuolella olleet yli 30-vuotiaat, joilla tavoitteena pitkällä aikavälillä työelämäosallisuus
  - Pitkään työelämän ulkopuolella olleet yli 30-vuotiaat, joilla tavoitteena arjen osallisuus ja merkityksellinen elämä
  - Työelämän ja opintojen ulkopuolella olevat nuoret aikuiset

“Olin pitkään aikuissosiaalityön asiakkaana eli oli kaiken maailman taloudellista ongelmaa. Olin tosi pohjalla siinä vaiheessa. Asiat oli aikalailla sekaisin.”

“Se otti niin koville aikoinaan, kun jäin työelämästä. Ja sittenhän se on selvä, että tippuu yhdestä verkostosta pois ja siihen vielä avioero. Mulla oli taloudellisia ongelmia ja paljon luottoa. Se on sitten aika iso paketti, että ihminen sitten masentuu ihan täydellisesti.”

(Socca 2022. Sosiaalisen kuntoutuksen kartoitus : asiakkaiden haastattelut)

MONI ASIAKAS HYÖTYISI SOSIAALISESTA KUNTOUTUKSESTA

- **Tarvitsijoita on enemmän mitä tarpeeseen pystytään vastamaan** (kunnat, järjestöt, HUS Psykiatria).
  - **Päihteitä käyttävät henkilöt, jotka eivät lähde päihdekuntoutukseen**, mutta asioita jää retuperälle.
    - Kykenisi hyötymään palvelusta, joka menisi kotiin. Vaikea saada asiakkaan arkeen menevää tukea.
    - Päihdeongelmaiset monet voivat hyötyä matalantasoisista ryhmäpalveluista.
  - **Vieraskieliset asiakkaat tarvitsevat tukea kotoutumisajan jälkeenkin:**
    - Asiakaskunnassa ylliedustettuna, mutta sosiaalisessa kuntoutuksessa aliedustettuna. Asiakkaiden erityistarpeita ei ehditä tai pystytä tunnistamaan alueen aikuissosiaalityössä.
    - Ryhmätoimintaa vieraskielisille asiakkaille on tarjolla vaihtelevasti
- Yksilötyötä tulkin on aikaa vievää ja vaatii resursseja

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN HYÖTYJÄ

- Lisää hyvinvointia, vähentää terveyshaittoja ja sairastavuutta
  - Hoito- ja kuntoutuspoluille pääseminen
    - *Hoidon saamisen odottelu vaiheeseen kyllä mua auttoi sosku-työskentely ja siinä vaiheessa ei ollutkaan vielä muita hoitokontakteja, sosku-asiakkuus toi motivaatiota yrittää*
  - Voimaantuminen: elämän mielekkyys ja tulevaisuuden unelmat, itsetuntoa ja pärjäämisen tunnetta, arjen asioiden (velat, asuminen) järjestymistä
    - *Mulla on kiinnostusta taas elämään. Tämä sosiaalinen kuntoutus nosti jaloille ihan oikeasti.*
    - *Sosiaalinen kuntoutus nosti itsetuntemuksen ja itsetunnon, että hei, kyllähän minä vielä pystyn.*
    - *Se kyllä auttaa masennukseen, kun saa niitä asioita hoidettua.*
    - *Sosiaalinen kuntoutus on ollut hyvä alku itsetuntemuksen ja niin kuin omaksi itseksi kasvamisen prosessille.*

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN HYÖTYJÄ

- Ehkäistään työikäisten syrjäytymistä ja lisätään sosiaalisia suhteita
  - *Tänä päivänä huomaa, että osaa itsekin tehdä jo asioita, etsiä tukea ja apua itse ja mennä mukaan.*
  - *Sosiaalinen kuntoutus antoi rohkeutta hakea ja löytää omaa paikkaansa. Aiemmin en uskaltanut mennä. Kynnys lähteä kotoa oli suuri.*
  - *Tunsin, että en ollut enää niin yksin, niin se oli ylivoimaisesti tärkein.*
- Tukee (lastensuojelun asiakkaina olevien) vanhempien toimijuutta
  - *Ennen huostaanottoa ...ei käytännössä tarjottu mitään sellaista, mihin mä olisin voinut osallistua. Myöhemmin sosiaalinen kuntoutus oli tosi hyvä apu.*
  - *Mä huomasin, että minun kielitaito kehittyi ryhmissä ja sain ystäviä. Sain perheen erilaisiin asioihin neuvoja. Nuorilla on paljon ongelmia, esimerkiksi kiusaaminen. Lapset pystyvät käymään nyt normaalisti koulua. Mieheni sai työharjoittelupaikan ja minä sain opiskelupaikan.*

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN HYÖTYJÄ

- Tuetaan aktiivista kansalaisuutta ja toimijuutta yhteisöissä ja yhteiskunnassa
  - *Kuntouttava työtoiminta alkoi soskun aikana. Siellähän sitten taas oli se joku työntekijä, joka sitten taas minulle kertonut palkkatuetuista työpaikoista. **Niin lähti tää kuntoutuminen ihan lapasesta.***
  - *Kun tänä päivänä huomaa, että osaa itsekin tehdä jo asioita ja mennä mukaan. Nytkin olen vapaaehtoistoiminnassa mukana.*
  - *Mä innostuin menemään vuosien jälkeen harrastamaan, mitä en olisi varmaan siinä ennen sosiaalista kuntoutusta uskaltanut mennä tekemään.*

(Socca 2022. Sosiaalisen kuntoutuksen kartoitus : asiakashaastattelut)

SOSIAALISTA KUNTOUTUSTA JÄRJESTETÄÄN MONELLA ERITAVALLA UUDENMAAN KUNNISSA

- Sosiaalihuoltolain mukainen (17 §) sosiaalinen kuntoutus:
  - Sosiaalisen kuntoutuksen tiimit omana palveluna aikuissosiaalityössä
  - Sosiaalinen kuntoutus yksi osa aikuissosiaalityötä, sosiaalityön työmenetelmänä
  - Ostopalveluna ammatillista tukihenkilötoimintaa/kotiin vietävää tukea aikuissosiaalityön palveluna (tai SHL 21 §)
  - Sosiaalinen kuntoutus osana päihde- ja mielenterveys-, maahanmuutto- ja senioripalveluja
- Sosiaalinen kuntoutus osana työhön kuntouttavia palveluja: kuntouttavan työtoiminnan ryhmä- ja yksilötoiminta & vammaisten henkilöiden työtoiminta
- Päihde- ja mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut, työtoiminta ja päivätoiminta

SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN TIIMEJÄ OMANA PALVELUNA PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

- ohjautuminen aikuissosiaalityön palvelutarpeen arvion kautta ja tehdään päätös sosiaalihuoltolain 17 § sosiaalisesta kuntoutuksesta
- tehostettu yksilö- ja ryhmätyö
  - eroja **kenelle palvelu on suunnattu**: esim. työttömille työnhakijoille (HKI), ei ole kiinni siitä, mitä etuutta henkilö saa (Espoo ja Vantaa)
  - eroja **ryhmien määrässä ja sisällöissä**
  - eroja on **resursseissa**: tiimien määrässä ja onko tiimeissä muitakin työtehtäviä (Helsinki) ja sitä kautta **päätösmäärissä**
  - eroja on **palvelun pituudessa**: 10-20 krt paketti, 3 kk ja 6 kk paketteja, 6kk- 12 kk, 18 kk -24 kk
  - eroja **intensiteetissä**: onko toiminta kodista ulos aktivoivaa toimintaa 1–2 viikon välein vai kotiin vietävää tukea, käynnit n. 2 krt/viikossa
  - eroja on **kannustimissa** (matkakortti myönnetään yleisesti, 9 eur/arkipäivä tehostettu yksilötyö/HKI, 9eur/kerta yhteiskehittämisryhmä/Espoo)